

LITERATURA
CIENCIAS

ARTS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS

» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 »

» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

Remember!, per Trinitat Monegal. — Misteriosa, per Mario Sugrañes. — Homenatge a n'en Lluï, per Antón Busquets y Punset. — Excursió Bastenist-Montellà, per Ignaci Soler y Escofet. — La Brasedo, per F. Mistral. — El Teatre popular, per Adrià Gual. — Crònica musical, per Joaquim Pena. — Teatres, per Emili Tintorer. — Cansó, per Gustau Rosich. — Al vi, per J. Ruyra. — Cegos del cos y cegos de l'ànima, per H. Torres Barberà. — Consistori dels Jochs Florals de Barcelona: Veredict. — Novas.

FOLLETÍ:

AYRES DEL MONTSENY, per Mossén Jacinto Verdguer. Plech 16.

QUAN ENS DESPERTAREM D'ENTRE'LS MORTS..., per Enrich Ibsen. Traducció catalana. Plech 18.

REMEMBER!

El dia 14 del corrent mes d'abril «se celebrà en lo local del Patronat Obrer de Sant Joseph la sessió magna en honor del Patró de la Iglesia Catòlica, organitzada per las associacions de catòlics y Academia de la Joventut Catòlica...» (*La Renaixensa*, 16 d'abril, 1901.)

«Avans d'aixecarse la sessió, l Dr. Torras y Bages va dirigir la paraula als concurrents... etc., etc.» (Id. id.)

En la esmentada reunió s'acordà entregar al governador civil. pera que la trasladés al president del Consell de ministres, una exposició en la que (apart tercer), se diu:

«Demaném, Exm. Senyor, pera las ordres religioses canònicament erigidas, la mateixa llibertat que nostras lleys concedeixen a las institucions creadas pera fins merament humans. La demaném en nom de la llibertat de conciencia, de la llibertat d'associació y dels interessos del proletariat.»

Si, senyors llegidors de JOVENTUT: aixis en cru: *en nom de la llibertat de conciencia*, sens una nota, sens un comentari.

Aquest document no tindria pera mi importancia, ni la fetxa de 14 d'abril mereixeria recort de cap mena, si no hagués sigut redactat aquell en una reunió celebrada al Patronat obrer de Sant Joseph, en sessió magna en honor al Patró de la Iglesia Catòlica, organitzada per las associacions de catòlics y Academia de la Joventut Catòlica; si no hagués sigut presidida la sessió pel canonge Dr. Ribera, el rector de las Jerónimas, el Dr. don Ramón Garriga y ls senyors don Mamel Pascual de Bofarull y don Joan de D. Trias; si no hi hagués assistit l'autor de *La Tradició Catalana*, avuy Bisbe de Vich. Per tot lo dit, es pera mi la fetxa memorable, el document may prou estimat.

Al llegirlo, vaig experimentar una sensació d'alegria, y un'altra d'estranyesa. Veya com poch a poch anavan desapareixent certas preocupacions y prejudicis en molts perso-

nas qu'avans els tenian fermament arrelats... La llibertat de consciència servint de punt de partida, de principi admés sense reserves, pera demanar respecte a la existencia y funcionament, en el territori del Estat espanyol, de las ordres religioses!... Com cambian els temps! Com cambian las opinions més fermes!

Cert es qu'en la edat d'or del Cristianisme, o sia desde la predicació de la doctrina per Jesucrist y'ls apòstols fins a la proclamació de la religió cristiana com a oficial del Imperi romà, tots els adeptes devian pensar lo mateix qu'ara s'ha dit, o sia qu'en els Estats se devia permetre la llibertat de consciència, més ben dit, qu'era necessari que s'admetés; cert qu'ho devian pensar més tart quan en diferents Estats fou perseguida la religió; cert qu'aixís devian pensar els catòlics quan en l'època de la reforma religiosa foren perseguits en els països protestants, a Fransa quan la Revolució. També ho pensavan y ho deyan l'any 35, quan la crema, cuan la desamortització, cuan la Revolució de setembre, etc., etc., y aixó que no era proscripita la llibertat de consciència, sinó tan sols certes manifestacions del culte catòlic.

Mes, en cambi, desde que la religió cristiana fou declarada la oficial y única dels Estats ¿va ésser respectada en aquests la llibertat de consciència? ¿Van els cristians, y las autoritats eclesiàstiques, per fer tots els possibles pera desarmar el bras del poder secular a fi de que no's perseguís als heretjes, als moros, als jueus y als d'altras religions? Pregunteuho a la Historia, y aquesta, justa, severa, implacable, crudel si es precis, vos dirá que desde'ls primers temps, en tots els Estats en que fou declarada oficial y única la religió cristiana, el poder secular, ab coneixement del eclesiàstich y en moltes èpocas ab intervenció d'aquest, si no era aquest directament, proscribiren en absolut, quan no de dret de fet, la llibertat de consciència, dictant lleys y disposicions contra'ls que, o professavan una religió contraria, o bé eran heretjes, arribant en certes ocasions fins al sacrifici de personas, no tan sols dels que predicavan l'altra religió o la heretgia, sinó dels que las professavan; vos farà esment de las cremes y persecucions de la Edat Mitja; vos recordará las de la Edat Moderna als Països Baixos, a Fransa, Espanya, Italia, etc., etc.

A aquests datos n'oposan els reaccionaris altres que també la Historia imparcial recorda y ensenya, pels que's veu que'ls pagans, els heretjes, els protestants o reformistas, els revolucionaris de la llibertat, feren lo mateix. ¿Y qué? Es que'l fét d'obrar malament els uns, esborra'l mal qu'hagin obrat els altres?

Devant la Historia, devant las personas imparcials, tan sectaris foren uns com altres, tan criminals foren els emperadors y autoritats que perseguiren als cristians, com els que perseguiren als pagans y heretjes en nom del Cristianisme; tant ho foren els catòlics com els arrians; tant aquells com els protestants: tant Luther, Calvin y Joan de Leyden, etc., etc., com els inquisidors; tant Isabel d'Inglaterra, com Felip II, com las autoritats eclesiàstiques que intervenian o bé ho permetian; tant els catòlics com els huguenots, com els de la Revolució, com els del any 35, com els xinos y'ls salvatjes. Tan mártirs foren las victimas d'un cantó com las del altre. Y durant aquestas èpocas, durant aquests temps, la llibertat de consciència fou invocada pels perseguits y fou menyspreuada y trepitjada pels perseguidors.

Fácil es comprendre la meua alegria al véurela acceptada, fonamentantse en ella una petició al govern feta pels successors directes (en opinions) dels cristians del Imperi, dels de la Edat Mitja, dels perseguidors dels protestants y altres heretjes, dels moros y jueus, dels que a comensament del sigle XIX ajudavan y atiavan al imbécil y crudel Ferrán VII, dels qu'en la restauració borbónica demanavan, exigian la unitat catòlica, dels qu'avans y després anaren a la montanya sembrant la desolació ab la guerra civil, en defensa dels principis absoluts, de las veritats inconcusas.

¿Ho diuen de bona fe? ¿Per convenciment? No tinch dret a créure lo contrari, per més que fa certa recansa veure que son els mateixos que protestaren contra la edificació d'una iglesia protestant a Madrid, y'ls que protestan contra la llibertat de la Càtedra, contra la d'Ensenyansa...

¿Ho diuen tan sols porque temen, porque preveuen un'altra persecució? Qui sab!

Si de bona fe ho diuen, si ab convenciment ho sostenen, jo'ls felicito y'ls admiro.

El proclamar la llibertat de consciència, el fonamentarse en ella sense notes ni comentaris que puguin donar lloch a sospitar que parlan d'una llibertat de consciència *bien entendida*, com altres ho feren ab l'autonomia, m dona més satisfacció per sas conseqüències que per l'acte en si.

Llibertat de consciència es el dret de professar qualsevol religió (ó no professarne cap), sens ésser inquietat per l'autoritat pública. El Pare Ceferino González diu: «Es la llibertat de professar en el fuero interno está ó aquella religión...» Tenim, donchs, que la llibertat de consciència vol dir llibertat de la creència.

Diu l'Herbert Spencer en sa obra *La Justicia*: «Si'ns atenim al sentit literal de las paraulas, es ocios afirmar la llibertat de la creència, puig cap autoritat exterior té'l poder de destruhirla...» «Las causas qu'obran sobre d'ella s'escapan á tot examen exterior, y fins en gran part al examen intern. El dret que deu, donchs, ocuparnos, es el dret de *professar* una creència.» Dret que no es més, segons ell, que un corolari evident del dret de la vera llibertat (d'égalé libreté), puig «el fet, per una persona qualsevol, de professar una creència, no porta cap obstacle á la professió de las creencias dels altres...»

Y diu més endavant el mateix autor, que'l dret de professar una creència religiosa té per dret *co-existent* el de manifestar la seva creència pels actes del culte, ó sia lo que se'n diu té la llibertat de cultes.

Se deduheix d'haverse admés y proclamat la llibertat de consciència, que's poden criticar ab fonament els actes y procediments dels Estats y autoritats qu'en altre temps impediren y perseguiren la religió contraria, ó als heretjes respecte á la mateixa; se deduheix també que's pot admetre y defensar la llibertat de cultes.

Espero que á dits firmants y assistents á la reunió, quan las cosas cambiïn, ningú tindrà que dirlosi, referintse á la esmentada fetxa y referit document: *Remember!*

Per acabar, á dits senyors els hi recordaré las criticas y censuras de que foren objecte molts ordres religiosos en la Edat Mitja (quan més servey feyan) y al comensar

la Moderna, per autors y autoritats católicas, pregántlosi qu'estudiïn els serveys qu'allavors feyan á la societat y'ls que fan avuy. Els hi recordaré que una d'ellas, la més forta, fou disolta per un Papa. Y després meditin bé y diguin si valia la pena, per ells, de fer el sacrifici tan gran d'admetre la llibertat de consciència y proclamarla per una causa tan petita, puig es indubtable qu'en el cambi hi perden.

TRINITAT MONEGAL.

MISTERIOSA

Al amich del cor en Gaillard D'Audel.

Temps fa que la nuvolada no deixa veure'l blau purissim dels celatjes del mes de maig. L'ayre d'avuy es tan suau que ni mou las fullas dels arbres. Som al mati y la llum es grisa, d'un gris que fa pressentir quelcóm misteriós y que captiva l'ànim. Tot l'energador ensopiment d'un mati somort y gris cau sobre qui'l contempla com una pesanta llosa...

Llá d'enllá s'ouhen feréstechs udols, confosos ab melodias tendrivoles que van repercutint de serra en serra, y de poch en poch se fan més perceptibles y s'aumentan més... y més... Sembla'l despertar d'una rassa...

De prompte'l llamp esbotza'l negre cortinatje y escampa arreu un-raig instantani d'una llum que remou l'esperit... y darrera d'aquell un altre... y un altre... y la llum no para... y'l tro s'atansa, y excita's nirvis, y produheix un vértich fort... intens...

De tots indrets m'arriban veus de bronze que cridan alarma, y'm fa l'efecte del toch á somatent...

La pluja esclata furienta, y en rabiosa pedregada's torna. Cauhen unas pedras voluminosas com las nous, y tot ho aixafan y al topar violentment ab las altras pedras, s'esmicolan y's liquidan altra volta.

L'aygua vessa per corriols y per recadas; esbotzant resclosas y parets engreixa'l torrent, que brama frisós ab un bram esquerp qu'estemordeix. Tot lo que á la corrent s'oposa, es arrasat y arrossegat avant; no la tors pas ningú á la corrent: ella es lliure, ben lliure.

El vent brunzeix per entre'l socám dels

abets que's remouhen y's vinclan tots á una com el batalló al crit del capitá, y desafian l'embat potent del cicló...

Allá al pla, entre la fosca de la tempesta, s'hi distingeixen una munió de foch-follets, d'ahont ne sobressurt una colossal senyera que's mou ab un ayre triomfant, qu'a'ale-reix y atráu ab una forsa tan poderosa com desconeguda... Y un crit de ¡Patria lliure! tot ho domina, rodant son eco per la immensitat; y'l vent del Nort bufa més fort que may, y comensa á fer ull en l'espai escombrant la nuvolada envers Ponent.

L'espetech feréstech de tempesta, l'udol del tro y'l brugit del vent, han quedat ofegats per unas melodias tendrivolas y dolsas, y d'una puresa infantivola.

El camp ha quedat net y assahonat per temps.

Per tot se veu renáixer la Primavera.

El Sol de Llibertat brilla ab més forsa, y transmet una vida nova y fructidora.

Ubriaguemnos ab sa llum vivificant!

MARIO SUGRAÑES.

HOMENATJE Á N'EN LLULL

Els devots y admiradors d'aquest geni universal volgueren, á comens del sigle xx, ferli un homenatge, y per'xó veyém com Mossén Bové, qu'es sens dubte'l que més s'ha preocupat á Catalunya per las doctrinas del mártir de Crist, corra adalerat recullint un vistós aplech que logra donar á la estampa, rebent per aquest motiu felicitacions y alabansas á manta per part de las primeras autoritats de la Iglesia Católica y de las primeras firmas en el món profà; perque tothóm reconeix els graus de sapiencia qu'abastava'l Beat Llull; es dir, no'ls graus, perque la possehia tqta, y en grau que no pot dirse superlatiu: més que superlatiu, puig es una font directa d'hont raja la ciencia en totas sas branca, y fins l'art. Aquest llibre, que diu tan bé de la cultura del recopilador, es una proba evident de lo molt que á Catalunya ha influhit la doctrina del penitent de Randa pera fondre aqueixos motllos del en-

caícarat escolasticisme, qu'en general ja ha passat á la historia y que, de prosseguir enterch y autoritari, podria acabar de reduhir las nostras creencias sanas. Y molt li deu aquest rebombori qu'ha entrat á primers de sigle alsapremant als sectaris. Si, ho deu al rutinisme y á la monotonía qu'amparan els gerárquichs dintre'l Catolicisme; rutinisme y monotonía que no portan las ensenyansas d'en Llull, que son més humanitarias y menys excludivistas.

Vegis si florirá may la fe, com flori en aquells gloriosos temps de las universitats d'en Llull. La Sorbona omplia'l món de sabis que dintre l'ordre sagrada predicavan la vera doctrina d'una manera que no s'hi predica ara, en aquests temps en que'ls oradors sagrats, al pujar al púlpit, se fan eixir els punys planxats de llur camisa, després de pendre actituts interessants qu'admiran á un escamot de *devotas* que solen ocupar els llocs més vistosos. Aixó deixant lo de qu'en els sermons més notables s'hi ha d'entrar ab aristocrática invitació... Com se girán els temps! Es clar que á n'aquesta pléyade no li convé qu'altres sistemas els excluheixin de tots aquest convencionalismes, dels que n'ixen sempre malparadas la bona fe y la veritat.

Y per'xó res d'estrany es que á darrera hora surti un *home* que, influhit per altres *homes*, combati d'una manera descarada l'*Homenatge á n'en Llull*. Entrém á n'aixó per advertir á Mossén Bové que no hi donga importancia á n'aqueixa polémica de mala fe y sectaria que li entaulá en Gayetá Soler, aquell bon capellá que tot ho troba dolent, contradint á tort y á través, fent papers ridiculs que no li salvan els que l'influheixen en llurs maléfichs fins. Té á las sevas mans un periódich que no li escáu pas gens; figuréu-vos qu'es *Lo Missatjer del Sagrat Cor de Jesús*. Aquell *Missatjer* qu'hauria de predicar la pau entre'ls homes, sols se compláu en congriar tempestas. No parlém per la escandalosa crítica qu'estampá del *Homenatge*, no: ens referim també á la campanya que feu allavors de la guerra de Cuba. Quan tothóm demanava la pau, puig cansava veure'l sacrifici de jovent que's feya sense solta ni entranyas, surti Mossén Soler, y á las planas del *Missatjer del Cor de Jesús* digué qu'havia de

seguir la guerra fins a la *última gota de sangre* y fins a la *última peseta*, y que si convinquésse fonguessin els càlzers dels temples pera comprar barcos... Es dir, semblava ésser el delegat d'aquell senyor Bisbe qu'ho predicava a Castella també... y prou, perque'ns fa pena y vergonya retreure petitesas d'aquestas, en gent qu'haurian d'ésser mirall y exemple. No s'hi escarrassi, Mossén Bové, en fer-li entendre la rahó; puig ab bons modos no'l convencerà pas; ab una persona com Mossén Gayetà, que va de mala fe, no pretengui may anarhi barret en má y ab probas veras: s'hi ha d'anar d'altra manera, y d'aquesta altra manera no hi anirà may Mossén Bové, perque sab cumplir millor son sagrat ministeri.

Si ab la resposta que li feu el recopilador del *Homenatge*, gosa aixecar la veu, no trobarem calificatiu per'ell. Y altrament, que's cuydà prou de defensarlo ab probas y erudició nostre amich en Pere Màrtir Bordoy, en las planas del *Pensament Catalá*. Que las mediti Mossén Soler aquellas doctrinals, y veurá que no sab res de lo qu'hauria de saber. ¿Y qué li volen dir a un home que combat a n'en Llull y sa doctrina sens haverse pres la molestia d'estudiarla? Se veu que Mossén Soler era un seminarista *exemplar*, que cumplia al peu de la lletra las prescripcions dels superiors, puig li ensenyaren Sant Tomás, y l'home s'ha quedat ab Sant Tomás a la clepsa; y com quellurs superiors li digueren també que las demás doctrinas eran perillosas, las combat sempre que té ocasió sense conèixelas. ¿Ho ha fet ó ho fa aixis tocant al altres rams? A ben segur que a la càtedra de literatura li digueren que las novelas d'en Zola eran perniciosas, y que per lo tant s'havian de combatre, condemnadas com son per la Iglesia. Ja las deu combatre, ja; però ab més coneixement de causa que las d'en Llull, que a més de no estar condemnadas, son dictadas per Deu mateix. Y sápigas qu'en Llull es Beat, y s'aprobà'l res en sa diada senyalada. Donchs si en Llull es en el lloch dels justos, com es cert y hem de creure, la seva doctrina no será may perillosa, sinó ben santa. Nosaltres aixis ho creyém, y al creurho ho declarém. encara que fassi estrany a Mossén Gayetà Soler y al seus mestres y satélits. Nosaltres no som hipócritas;

las nostras creencias las declarém devant de tothóm; el convencionalisme'ns repugna; y aixis no s'estranyin de que a pesar d'ésser catòlics y de bona fe'ns acoblém al periódich JOVENTUT sens amagarla aquesta nota que molt estimém y'ns respectan els companys de redacció que no combregan ab nosaltres tocant a creencias. Ja's digué ben clar en l'article de presentació: JOVENTUT no es cap escola ni cap secta... y per'xó hi cab tothóm que tingui ánima y bona fe en llurs ideals.

¿Y qui son las personas qu'en la persona de Mossén Gayetà Soler combaten l'*Homenatge*, devant del esplet de firmas que acreditan els escrits del gran llibre dedicat al Màrtir de Bugia? Ningú, enterament ningú.

Que s'atreveixin a posarse devant d'en Verdager, P. Casanovas, Mossén Bové, Franquesa y Gomis, Obrador y Benassat, Menéndez Pelayo, Martyr Bordoy y altres que seria llarch nombrar. No s'hi atrevirán, a pesar d'ésser capassos de tot lo qu'han fet y farán encara.

Mossén Bové ha fet una obra capdal que la Iglesia li ha d'estimar y més l'estol de sabis que no son exclussivistas ni rutinaris. Y li doném pressa pera que fassi sortir aviat la *Historia del Lulisme*, que tan avensada té. Lo que'ns fa por es que li fassin alguna altra mala trastada en assumptos de censura, com passá llavors del *Estudi del filosof barceloní Sibiude*. També's veu que'l convencionalisme hi entra de ple en la censura, cosa que tan sagrada es. Aixó ho hem palpat aquests darrers temps en que s'han donat cassos en que tanta era la passió dels censors en títllar articles y llibres que portessin el nom de cert polemista, que fins caygueren més d'una volta en l'engany que'ls pará son subordinat, fentloshi tatxar y condemnar trossos sencers d'obras d'ells mateixos. Per'xó aném tan bé! Deu els ilumini!

Rebi nostra felicitació y enhorabona Mossén Bové, y cregui qu'es ben coral y afectuosa.

ANTÓN BUSQUETS Y PUNSET.

EXCURSIÓ

BASTENIST-MONTELLÀ

Al amich Pere Ball-Llovera.

Després de caminar més d'un'hora a la feble y esblaymada llum del astre de la nit, y altre tant a la incerta y vagorosa del crepuscul matinal, ens trobarem a la vista del santuari.

Quin punt de vista més superb! Quin mirador més esplèndit y sublim! Las alterosas y grisencas montanyas que forman la esquerra serralada del Cadi s'aixecavan enfront, ayrosas, espadadas, al ensemps que anorreadoras; sas colossals moles graníticas s'agegantavan a la nostra mirada, prenent proporcions desmesuradas y espahordidoras. Els pobles y llogarets, escampats a mà dreta nostra, se'ns presentavan desd'aquell mirador miniaturats y raquitichs, fins al punt de semblarnos sas vivendas verdaderas casas de *pessebre*; y al fons de tot, s'ota mateix d'aquellas descomunals montanyas, apareixia'l santuari, també diminut, esbelt, polit, radiant d'hermosura y respirant poesia per sos quatre costats, banyat en aquella hora per las porprencas y irisadas tintas del dia principiant.

L'espectacle era grandios, y mentres ens delectavam en sa contemplació, l'ayre oxigenat que respiravam ens anava insensiblement aixamplant els pulmons, donantnos delit per'empendre'l descens desde l'altura qu'haviam assolit al fons del avench.

A la poca estona, esqueixant pel cami matas y fent rodolar còdols que s'estimbavan movent gran estrèpit, beviám aygua y esmorzavam en la font del santuari. Y quina aygua més gemada la d'aquella font! Talment semblava que tinguessim glas a la boca!

Dé la font ens n'anarem de dret al santuari. L'edifici hont hi há Nostra Senyora de Bastenist es molt tipich: una porta antiquissima, clavetejada de dalt a baix ab grossos y royellats claus, serveix pera tancar la entrada a n'aquell mistich y silenciós recinte; unas parets humidas y escrostonadas (a conseqüencia, tal volta, de las neus persistents que al hivern tenen al santuari poch menys

qu'embolcallat) ab un ronech altanet per banda, conduheixen al altar major, ahont hi há la miraculosa imatge, puig segons se diu cura als trencats; altar de fusta corcada y revellida, que s'alsa majestuós y sever en la penombra del local feblement il·luminat per la esmortuhida llum de dugas llantias d'oli que hi creman nit y dia. L'ambient de misteri y ascetisme que s'hi respira es verament corprenedor.

Del santuari passarem a una capelleta que hi há a un tret de fusell, en la que s'hi venera una petita imatge de la mateixa Verge, y ahont es costum tirarhi, per entre l'espés reixat que la tanca, un brot d'un boix que creix allí a la vora, casantse al cap del any el solter que fa aguantar aquell brot en un dels braços de la Mare de Deu: el que sosté al Nen.

De probaturas si'n varem fer pera conseguirho! Però cap de nosaltres va lograr sortirse ab la seva, y la veritat es que no té res d'extrany, puig donada la distancia a que està colocada la reixa, y son espessor, es poch menys que impossible fer arribar el brot a la venerada imatge. Resultat, que d'aquella feta quedarem tots tal com eram: es a dir, solters.

Cap a las deu, enfilarem altra vegada'l costarut cami que porta a aquella delitosa clotada, y tot cassant ens dirigirem a la vila de Montellà, que aquell dia s'esqueya a celebrar la seva gala.

Després de mil y una peripecias, y de vençels obstacles ab que s'obstinava en tancarnos el pas la enmaranyada y selvática malesa, y la escabrosa y trencada topografia del terreny que trepitjavam, ab una llebra y tres perdius al sarró, entravam a la rónega y negrosa vila en el moment en que al cloquer del poble's sentia tocar mitj dia. Las batalladas acompanyavan els acorts armoniosos dels músichs que tocavan a la plassa: se veyan fumejar las xemeneyas de totas las casas del poble, en las que las donas davan, en aquella hora, l'últim cop de mà als suculents menjars del dinar de festa major.

Montellà té tot l'aspecte d'una població derrotada, es a dir, d'una vila que va disfrutar, en temps llunyans, certa preponderancia, determinada hegemonia, y qu'avuy plora sos marcits llorers o sos perduts privilegis:

Sia com se vulga, ens encaminarem cap al hostal.

Aquest feya éstona que bullia de gent repositjada y ab cara de pasquas, que, afanyosa de fer gatzara, s'amparava del pretext més fútil y ignoscent pera enjagarestrepitosas rialladas.

El dinar va transcorre ab general animació y amigable armonia, essentnos permés, durant el mateix, per una costum d'anys há establerta, tocar la cuixa á la vehina de taula respectiva, al objecte de ferli venir gana, cas que no'n tingués, ó d'augmentarli la que tenia.

Al sentir las estridents notas de la orquesta que recorria'ls desnivellats carrers de la població, ens varem aixecar de taula, no sens qu'avans haguessim fet caritat á las aixeridas pabordesas que mentres dinavam havian vingut á pidolarnos una almoyna pera la Mare de Deu del Roser ab tota l'amabilitat montanyenca possible.

Y'ns dirigirem á la plassa, ahont s'havia congregat en pes el poble. Un cop allí, y asseguts en las pedras d'un portal en construcció, contemplarem l'arribada triomfal dels músichs, que voltats per l'alegra jovenalla y aixecant un núvol de pols, venian de fer el *passa-calle* y's disposavan á executar el triat programa de la ballaruga.

Als poch's minuts la cobla, enfilada al ta-

blado guarnit de ramatje que mitj la tapava, comensá á refilar del mateix modo qu'ho haguera pogut fer un rossinyol engabiati.

Y las parellas comensaren á voltar per la polsosa plassa com punxagudas baldufas, entre un devassall de sol estabornidor.

Mentres tant, els més gansos y resagats anavan venint, calmosos, apareixent ara l'un, ara l'altre, pels extrems dels carrers que donan á la plassa, embotits per l'apat qu'acabavan de fer, en el que la carn de bou y de badella hi havia jugat el paper principal. Caminavan ab ayre de satisfacció, de bonhomia, de gent que ja no desitja res més en aquest món, que res més ambiciona perque res més coneix, anant omplint la plassa ab sos cossos greixosos y feixuchs, y escampant per l'ayre, al ensemps que'ls vapors d'una digestió fatigosa, els espiralls del fum pestilent de sas ventrudas pipas y enconómichs cigarros.

Cap á mitja tarde varem deixar l'endiumentjat poble, mentres se perdian en l'espai las agredolsas notas de la planyivola orquesta, y ferem via pensant en els esforços d'ingení que á ciutat hem de fer pera divertirnos, y en la senzillesa y simplicitat de medis ab que, á montanya, aixó mateix consegueixen.

IGNACI SOLER Y ESCOFET.

LA BRASSADO

(PROVENÇAL.)

A la memòri de nòstri rèire,
Di Berenguié, dóu rèi En Pèire,
Aussen li vèire,
Catalan, Prouvençau, Limousin e Gascon!
A la memòri dóu rèi En Jaume
E dóu reiaume
D'Aragoun!

Prouvènço e Catalogno, ami, soun dos coumpagno,
Dos sorre qu'en risènt la Lumiero enfanté.
Un jour, lis amoureux intrèron en campagno...
Adieu! uno donné sa man au rèi d'Espagno,
Em' aquén di Francés l'autro se maridé.

Es egau, vivo Diéu! li raço noblo e forto
Noun oublièron jamai li trelus de soun sang.
An bèn dire: « Estás siaut vòstri glòri soun morto! »
Nous-àutri, que sabèn ço que l'istòri porto,
Ensèn toucan lou vèire au bout de cinq cènts an.

O fraire, que nous fan li frountiero enemigo,
E li noum diferènt de Francés, d'Espagnòu?

Mau grat tout, mai que tout, l'amistança nous ligo:
S'es inmenso la mar, s'es vasto la garrigo,
Tambèn li passaren, car sian de roussignòu.

Couserven dóu passat li gràndi foundamento:
Lis aubre que van founs soun li que mounton aut;
Mai tenen l'ue dubert autant que la memento;
Vers lou libre aveni, lus que toujours aumento,
Caminen fisancous, sènso pòu ni ressaut.

Enterin, se quaucun trouvavo entrepachouso
Nosto Causo, jouvènço, avans toujours! Es bèn,
Coume Maiorco en flour, de loucha, courajouso,
Contro lou picadis de la mar envejaouso
E de jamai subi l'uniforme nivèu!

A la memòri de nòstri rèire,
Di Berenguié, dóu rèi En Pèire,
Aussen li vèire,
Catalan, Prouvençau, Limousin e Gascon!
A la memòri dóu rèi En Jaume
E dóu reiaume
D'Aragoun!

F. MISTRAL.

Mar 1868.

EL TEATRE POPULAR

«Plan-estudi» llegit en l'«Associació Popular Regionalista», la nit del 2 d'abril de 1901.

Companys: no vinch a darvos lo que se'n sol dir una *conferència*. Vinch a llegirvos fragments agrupats d'alguns estudis, fills d'un anhel de fa molt temps iniciat en el meu esperit.

Jo entench que las *conferencias* no deuen ser altra cosa més que una íntima conversa, en la que poden exposarse tota mena de pensaments encaminats a un objecte determinat. No la concebeixo llegida. Del moment que's llegeix, ve a ser més aviat *rendir compte* d'un plan ó d'una opinió en plena íntimitat també, puig de no ser aixís, no's compendria la paciència qu'en semblants cassos solen demostrar els auditoris, indulgents. Vull dir ab tot aixó (sens anim de preludiar pera presentarme aparatosament) que lo més interessant de tota cosa al comensar, es la de ferse perfecte càrrech de cóm y ab quina intenció's comensa, a fi de que *uns y altres*, qu'en el cas present som *vosaltres y jo*, sapiguém perfectament ahont som y'l paper que desempenyém en l'*episodi*.

Al comensar vos dich *companys*, perque del moment que sou prou bons per'escoltarme, me crech en el dret de tenirme y de tenirvos per tals. Tractemnos, donchs, sincerament, no pera ser indulgents ab las nostras erradas si existeixen, però si pel sol fet d'anar tots de dret cap al sol camí que pot unir als fills d'una mare. Estimém la terra, y al estimarla, estimém als seus fills, que'ns son germans lligitims. L'anhel nostre va encaminat a sostenir el recort de las nostras arrels, tot enaltintlas.

D'aixó vinch a parlarvos, y baix aquest punt de vista, os prego que m'escoltéu.

He titulat aquests pensaments ó projectes, fosos en un, *El Teatre popular*. En ells, vull posarvos de manifest la manca d'aquest teatre a casa nostra, els perjudicis que la tal manca'ns porta, d'ahont podém treurel, y'ls bens que pot reportarnos repercutint en la educació artística de la nostra massa. Aquest es l'objecte de quant vaig a contarvos, y os demano per endavant, no aquella indulgència ab la que'l orador d'ofici sol implorar

l'aplauso rutinari, sinó l'atenció més espléndida y la més perfecta *bona fe* per'entendre la meua.

Per arribar al punt ahont ara som d'art teatral, no hi seria de massa que sense pretensió (ni molt menos) de fer historia del Teatre, miressim, encara que no més fos d'una manera esbossada, d'ahont varen neixe'ls esplendors d'aquest art magno, y a quin punt els hem trobat al venir nosaltres al món.

Peró, per esbossat que fos, correriam el perill de parlarne massa, si bé, no obstant, fora convenient fer observar y relacionar la influencia qu'en cada época ha exercit el teatre respecte al poble, y aixís veure ben clar quant lluny se troba'l poble actual de poder buscar la veritable fruición en els espectacles escénichs. Femho, donchs, a *correcuyta*.

En quatre grans branques podém dir que's divideix el *Teatre Universal*.

La primera d'ellas, el *Teatre Grech*, troba la seva font en els festivals dedicats a Baco. Aquí s'inspira Thespis pera treuren més profit imaginant la escena, y seguint la seva iniciativa Esquil, Sófocles y Euripides portan la tragedia al perfeccionament, ab tots els seus esplendors (1). Els romans els imitan, sens arribar de bon tros a conseguir semblárselshi (2).

La segona branca neix en la Edat Mitjana, després del repós d'art que d'una manera general va regnar, quan aquells sigles de barbarie, que varen seguir a la decadencia romana.

Els *joglars*, els *histrions* y'ls *menestrels*, recitan y cantan las sevas composicions, seguint castells y plassas públicas.

Cervells més experts imaginan, inspirant-se en els avants citats, las *santas representacions* dels misteris, qu'ab el nom d'*Autos sacramentals* varen comensar per ser donadas en els mateixos temples (3).

Aquest género persisteix, sobre tot, a Fransa y Espanya, y'l cultivan igualment Italia, Alemanyia é Inglaterra. Fransa, no obstant, hi dona una nota marcadament distinta, al subdividirse la confraria dels *germans de la caritat*.

(1) 525-456, avants de J. C.

(2) Avants J. C. y 265 en J. C.

(3) 1263.

tal (intèrpretes dels autos) en las comparsas, qu'ab els sobrenoms de *Enfants sans souci* y *Sots*, se dedican de ple á las moralitats *far-ses* y las *sotises*. Es per aquest temps que la Inglaterra, aprofitant el gènere, l'axabacanès, y'n fes una barreja ignoble de sagrat y profà, durant quin temps també s'inicià la comedia italiana, que improvisan els actors ab una gracia y discreció de per tot alabadas, y sobre tot á Fransa, ahont varen exercir gran influencia al alternar ab els *Enfants sans souci*, en l'*Hôtel de Bourgogne*, d'ahont n'havia de néixer més tart la comedia francesa.

A la tercera podem darli ben bé'l nom de *Renaixement del art dramàtic*, que floreix á Espanya ab un Lope de Vega (1), á Inglaterra ab un Shakespeare (2) y á Fransa ab un Corneille (3), y el gran Molière més tart (4).

A partir d'aquests moments, pren el teatre una forma determinada y potent, que marca el camí fins als nostres mateixos dies. Els noms citats avans, son ja prou pera que poguém estalviar-nos el citar-ne d'altres, y'l parlar-ne d'una manera més extensa, que no'ns permeten ni'l temps de que disposém, ni'l fi que perseguim, ja de bon principi exposat.

La branca quarta interessa lo mateix als últims del segle XVIII, que als comensaments del XIX.

Goldoni cultiva á Italia la comedia d'observació ab una finesa sens igual (5); Beaumarchais, á Fransa, s revela ab las sevas plenas del sol de la Espanya (6); els espanyols Moratin y Bretón treballan també'l gènere comedia ab més finesa que vigor (7), y'ls fills de l'Alemanya, Goethe (8) y Schiller (9), espletan ab tal forsa, que donan sens dubte la nota més ferma del teatre d'aquells temps.

Poch interés ofereix el teatre en el rest de las nacions, però cal fixarnos atentament en

la iniciació que pels temps de Lulli (1) pren á Fransa l'òpera comica y'l ballet, gènere que s'ha fet avuy extensiu á totes las nacions, com ens cal també fer remarcar que pels mateixos temps prenia peu la iniciació del drama lirich, del que va serne sens dubte'l més ferm y potent cultivador el gran Glück (2), qu'havia d'inmortalisarshi.

Costa poquissim veure, donchs, que cada una de las generacions per las que passavan las exposadas manifestacions d'art dramàtic, trobavan en ellas la delectació directa y espontania que'ls omplia las necessitats del esperit.

Els grechs se veyan reproduhits en la seva propia mitologia; els de la Edat Mitjana's sentian bé sota la impressió de las propies supersticions que'ls aclaparavan, y tan bon punt l'esperit de disbauixa per la exageració del riure s'iniciava, la *sabia* comedia, en el renaixement de las lletres, va conduhir las masses al exemple y á la precaució.

Aquest teatre que tan esbossadament hem tractat, podem calificarlo d'*històric*; y calificarém de *contemporani* l que, arrencant de principis del segle XIX, ve cap els nostres dies.

Al arribarhi, si'l comparém ab el qu'hem calificat d'*històric*, poch ha de costar convéncens de quant lluny se troba d'igualarlo, y més si's té en compte'l desenrotllo proporcional qu'en sens número d'altras branques s'ha iniciat en nostres dies. No cal esforsarse gayre pera seguir el camí d'aquest art dramàtic dels temps actuals, y veurém que, salvo raras excepcions, en son conjunt ha tendit d'una manera clarissima al mercadeig del sentiment, y es per aquest sol costat qu'ha sentit la influencia dels presents progressos; però dels progressos mercantils, fonament de tantas fortunes y destrucció de tantas intel·ligencias, disposadas encara que no més fos á l'admiració de lo sà y lo hermós.

Al principi del segle XIX, el teatre va passar un moment d'encantament remarcable. La revifalla va esclatar ab un desenfrenat romanticisme, repercutint per tot Europa.

Els autors treballavan ab perfecta y manifesta col·laboració ab els empresaris, y lo interessant era afalagar al públich que pagava.

(1) 1562-1635.

(2) 1564-1616.

(3) 1608-1684.

(4) 1622-1673.

(5) 1707-1793.

(6) 1732-1799.

(7) 1760-1828-1796-1812.

(8) 1749-1832.

(9) 1759-1805.

(1) 1633-1687.

(2) Glück, 1712-1787.

Això passava lo mateix en el drama qu'en l'òpera, ahont el *ball* solia tenir una marcada transcendència. Las obras dramáticas venian a ser una mascarada indigna ahont s'abusava de la susceptibilitat del espectador, afeminantli's sentiments y adulterantli las passions. May va presentar el teatre l'aspecte de sinceritat que deu predominar en tota obra essencialment artística. La burgèsia s'anava iniciant dominadora de la situació material, y l'espectacle escénich, lluny de ser un reconfort del esperit, servia de passatemps al *senyorio*, que's delectava tant en la tonada cansonera d'una melodia cursi, en boca d'un personatge històrich, com en el conjunt de ballarinas ben formadas, o en la flamant passió de las damas y ls galans de color trencat y silueta desvalguda.

La sola reproducció de lo clàssich (que ben bé escassejava), podia servir d'element als esperits excepcionals. De tot lo altre, no se'n treya res més que la deformitat del sentiment y la grossera educació del sentit estètic.

Si'ns poguessim entretenir a fer las degudas excepcions, parlariam de la marcada empena que la Fransa donava a l'òpera cómica, iniciada en l'anterior sigle; del *saynete* implantat a Espanya, y de la tendència alemanya representada per Weber, de buscar la forma determinant de l'obra escénica musical, y del gran Byron, gloria de la Inglaterra.

Peró de ben poca cosa podria servirnos, ni que triguessim el temps que'ns caldria. En primer lloch, perque no'ls cal la nostra vindicació als autors, ni a las tendencias sanas, que ja ocupan el lloch d'alta dignitat ahont va posarlos el compliment de la seva santa misió, y en segon lloch, perque totas aquestas excepcions no varen ser prou pera combatre la plaga d'exploitadors cursis que predominava, y predomina encara avuy.

En mitj d'aquest camí de divagacions, (qu'en bona part avuy encara experimentém) el Pare Wagner va venir a dar la nota colossal que portava la decisió d'un triomf en el seu sigle, la comprovació dels esforços als sigles passats, y l'advertiment de victorias novas als sigles veniders.

Wagner va concebir l'art escénich com reunió de quants elements fossin precisos pera completar la impressió desitjada, arri-

bant en tots sentits a l'alta sugestió de lo anhelat.

Al trobar la perfecta fusió de la paraula ab la música, va saber dar a un temps la delectació justa al fons de nostre esperit, que li cal la emoció de lo palpable, com a l'altra part, que necessita la emoció de lo inexplicable, condicions qu'han fet de la seva obra magistral la pedra ahont se sostenen quantas altres pedras han d'anar formant el gran palau de l'obra del sentiment.

La Fransa ha anat seguint bona cosa dels camins senyalats a principis del sigle, tendint més o menys al realisme, però no ha deixat d'ésser tradicional en bona part dels errors comesos (y parlo sols en el sentit de producció). Avuy està de ple entregada al *melodrama de poeta*, que Rostand explota ab fortuna. Els cal lo aparatós de la escena y lo flamant de las robas y las llums; els atrau la tafferia de las épocas brillants; la intriga y'l patriotisme un tant axavacanat.

Al fer alta comedia, no poden tampoch generalment prescindir dels esplendors ni de la intriga de las miserias actuals, lo que'ls mostra alabadors dels seus propis defectes. No deixan, per altra part, el melodrama ni'l *vau-deville*, pera *intrigar* insensatament als uns y *distreure* (segons diuen) als altres, ni abdicant dels *grans espectacles*, ganxo dels forasters.

L'Alemanya, la Inglaterra y la Italia han viscut alimentadas de traduccions procedents, quasi totas, d'aquest teatre francès, y fins fa poch, no contan ab alguns autors que fan esperansar bona cosa del seu art dramàtic, (sobre tot la primera), al temps qu'en la Suecia y la Noruega s'implantà'l teatre intel·lectual, més sabi que sentit.

El teatre de Wagner per un costat, y aquest qu'hem citat per un altre, representat per la figura del gran Ibsen, son, sens dubte, las dugas notas més caracteristicas del teatre contemporani. Y recordant el nom de Maeterlinck, que té marcadissima significació en el moviment teatral modern, com el de Pelland, qu'ha senyalat camins d'espléndida senzillesa, passarem, per acabar aquesta curta orientació, a veure, ràpidament, qué ha fet durant aquest temps la nostra Espanya en el seu món del drama.

ADRIÀ GUAL.

(Seguirá.)

CRÓNICA MUSICAL

CONCERT PUGNO.

Els que no havem tingut la ditxa d'alcansar a aquell colós del piano que s'anomena Rubinstein, bé podem afirmar que may, absolutament may, ens havia produït dit instrument una impressió tan fonda, una emoció tan intensa y un entusiasme tan delirant y justificat com al sentir per primera vegada al gran pianista francès Raoul Pugno. Sols davant d'artistes d'aquesta talla es quan en realitat poden apreciar-se las excel·lències del piano, instrument ingrati en mans de la major part dels seus conreuhadors, que's transforma llavors com per art màgic en un dels més dúctils y delicats, en el que tots els matisos y totes las sonoritats son produïts ab la senzillesa y naturalitat més encantadora.

Raoul Pugno es una eminència tan gran en el seu gènere, que'ns encisa desde'l primer instant, apoderant-se de nostra ànima ab forsa tan avasalladora, que faria impossible tota crítica cas de possehir algun defecte; puig al menys en la primera audició no varem saber trobar-li. El seu major elogi es dir qu'en ell no veyem al virtuós, sinó al artista sincer que sab donar tota la potencia d'execució als passatges de forsa, però que may oblida ni posposa la intensitat expressiva, la dicció més sentida y correcta, donant per resultat una interpretació maravellosa. El piano en sas mans canta ab tanta dolcesa y profunditat de sentiment, que fa sentirnos la emoció pura d'art, sens afectació, sense pose, brodant y matisant las frases sense sortir may de la correcció més estricte, fent prodigis d'execució sens abusar del mecanisme; en una paraula, oferintnos el verdader model de justesa d'interpretació.

No pot demanarse més classicisme en la interpretació del *Concert* de Beethoven, més assimilació del esperit de l'obra, ni més domini de sas dificultats inmensas. En Pugno, compenetrat en absolut ab aquella hermosa creació del mestre, una de las millors en el gènere, l'ha fet revivre en nosaltres ab una claretat y una potencia expressiva sens igual. May Beethoven interpretat en el piano ens havia arribat de tal manera; may, apart de las facultats naturals que's requereixen, haviam admirat tanta religiositat en l'executant. Hem dit varias vegades que las obras de Beethoven son pera nosaltres la pedra de toth per apreciar el valer dels artistes, y en veritat que'l pianista francès va revelarshi en aquella l'artista més complet.

Així mateix en la *Fantasia* de Schubert va donarhi tota l'apassionada emoció, la expressió romàntica que demanen las obras d'aquest mestre, pera las que son menester intérpretes de refinada sensibilitat. En cambi,

en la *Rapsodia* de Listz va apareixe'l colós, l'executant incomparable pera qui no existeixen dificultats de cap mena, ni tractant-se de las tan enrevessadas com buydas produccions de dit pianista alemany, que sols en casos excepcionals com aquest poden encara tolerarse.

Fou de deplorar tan sols que al costat de las referidas composicions y de la *Sonata* de Scarlatti, tan perfectament executada com las anteriors, no'ns delectés ab alguna obra de Schumann o Chopin. Mes aquest està dignament representat en el programa del segon concert, qu'haurà tingut ja lloch al apareixe'l present número, y del que parlarem en el vinent.

La orquesta de la «Sociedad Filarmónica» va cumplir com a bona baix la direcció del mestre Crickboom. En els acompanyaments orquestals de las composicions de piano s'hi vegé la mà de dit mestre, que no's contenta com fan altres ab llegir el paper y anar a remolch del solista, sinó que doná 'l degut colorit y justesa a tots els números. En las restantes obras va cumplir també, revelant estar ben ensajadas, sens entusiasmar, com altrás vegadas, potser a causa de la tensió produïda per la fonda impressió que deixá 'l pianista.

Del *Preludi* d'en Debussy, que va estrenarse, ens reservem parlarne pera després de sa segona audició.

Ab gran satisfacció hem de felicitar a la «Sociedad Filarmónica» per havernos donat ocasió de coneixe un artista tan notabilíssim y per l'extraordinari éxit d'aquest concert, qu'ha vingut a coronar justament els esforços y sacrificis que'l mestre Crickboom s'impone en bé de la cultura barcelonina.

SOCIEDAD BARCELONESA DE CONCIERTOS.

Diuenje passat se celebrá'l primer concert públich d'aquesta nova societat, de la qu'es director don Manel Burgés. Com a primera audició, ens limitarem a consignar que revelá més bona voluntat qu'acert, desitjant qu'en las successivas poguém descubrir entre'ls seus elements quelcóm profitós pera'l foment del art a que's dedican.

PRÓXIMS CONCERTS.

Els dias 29 y 30 tindrà lloch un gran aconeximent: l'audició per primera vegada en aquesta capital de tota una orquesta alemanya, la célebre «Filarmónica» de Berlin, considerada com la primera del món. La cosa, donchs, ofereix felis ocasió, pera que tot el que's preocupa o s'interessa a Barcelona en cosas de música, conegui lo qu'ha d'ésser una orquesta y puga apreciar lo qu'es un conjunt de corda, y més encara

lo que son instruments de fusta y de metall, cosa aquesta última fins avuy aquí desconeguda en absolut. Y si, per altra, part fos possible que nostres músichs aprenguessin dels nous hostes lo qu'es organisió y lo qu'es disciplina, podriam alegrarnos doblement de la visita.

De totes maneres, recomaném al públich dits concerts, esperant sabrá respondre á la importancia de tals aconteixements y lográ en part esborrar el trist concepte que de nostra cultura musical tenen format, ab tanta rahó, en el centre d'Europa.

JOAQUIM PENA.

TEATRES

RESA A DISCREZIONE.—RIU AVAL.

Es un cas curiosíssim que quan aquí comensém á estar tips y trobém passat de moda l'artificios teatre d'en Sardou y d'en Dumas, las companyias italianas de més renóm que'ns visitan ens serveixin las obras d'aquests autors ab una preferencia verament desesperant. No hem d'estudiar avuy las causas de tal preferencia, que potser trobariam en un excessiu afany de lluhiment á que las tals obras se prestan; però no podém menys de notar el fet, tant més sensible quan el modern teatre italiá está en un periodo de renaixement ben remarcable y dona obras interessants y més en armonia ab els gustos moderns.

Peró si la Duse, la Mariani y la Vitaliani pagan tribut á aquesta debilitat, la Reiter n'abusa. Aixís ens trobém que, pròxima á acabar-se la temporada del Liceu, ni un sol dia hem pogut anarhi ab ilusió, ni un dia la novetat ó l'interés per l'obra'ns hi cridavan.

Fins *Resa a discrezione*, d'en Giuseppe Giacosa, que no s'havia representat may á Barcelona y va donarnos l'altra nit la Reiter, es un'obra antiquada que recorda als dos dits autors francesos per sa factura. Segurament la escriuria en Giacosa essent encara jove y en temps en que aquells feyan furor per tot Europa.

Tots els tipos de l'obra tenen poca consistencia psicológica y son de creació cerebral. L'autor, més que presentarnos la lluyta entre dos ambients socials, fort un pel trevall y la inteligencia, débil l'altre per la ociositat, l'orgull y la lleugeresa, lluyta en que aquest naturalment acaba per rendirse á discreció, ens dona una novela romántica en que una aristócrata capritxosa fa perdre'l seny, pera guanyar una juguesca, á un doctor de temperament equilibrat. Després ella'l desprecia, ell se refá, arribant fins á insultarla, y al fi ella demana perdó y resolen casarse, tranquils y satisfets.

A pesar de tot, la má d'en Giacosa s'hi veu, no ja sols com á hábil dramaturch, sinó com á fi observador de la vida. Entre mitj de certas inverosimilituts y d'un cert candor en recursos escénichs, l'obra es sencera y l'autor va á son fi ab seguretat y convicció. Diluhida á voltas, sobre tot en els dos primers actes, presenta escenas de conjunt admirables per sa veritat. Aixís, per exemple, las primeras escenas poden citarse com á model d'exposició per lo gráficamente que'ns presentan el medi ambient y'ls personatjes de l'obra. En el tercer acte, sens dubte'l millor de l'obra, hi há una escena entre la marquesa y'l doctor de forsa intensitat dramática y ben sentida per l'autor.

La Reiter, en Dondini y en Carini digueren els seus papers discretament, sens elevar-se per'xó á gran altura. De tots modos, y es un fet que ja hem notat en altrás companyias italianas, tot ells se troban més encaixats que quan fan teatre estranger. Però á pesar d'aixó, ni á la Reiter ni á cap d'ells els en convencerá ningú. Y en Dumas y en Sardou continuaran essent els preferits.

A Novetats en Borrás anuncia l'estreno de *Els encarrilats*, drama original de nostre col·laborador en Joan Torrendell. Mentres tant, ens ha donat *Riu avall*, del senyor Rovira y Serra.

Aquest senyor, ab *La gent de vidre*, semblava que volgués navegar riu amunt; ara, ab *Riu avall*, sembla que vol deixar-se portar per la corrent. Els aplausos sorollosos d'un públich massa bon jan, y potser massa amich del autor, l'haurán sens dubte convensut de que riu avall s'hi navega més fàcilment; però'ls que no's deixan enganyar per frases fetas ni per aforismes de fantasia, s'haurán convensut de que lo mateix en *Riu avall* qu'en *La gent de vidre*, l'autor, com á sociòlech, está á l'altura de las maduixas. Bé es veritat que com á tal autor tampoch puja més amunt.

El senyor Rovira y Serra ha volgut demostrar que qui fa un cove fa un cistell, y aixó ho ha lograt plenament. Tan immoral, tan falsa, tan absurda es la tēsis de *La gent de vidre* com la de *Riu avall*. Ni en una ni en altra s'hi troba aquella elevació de criteri, aquella convicció propia del esperit seré que imparcialment presenta un problema. Y no podia ésser d'altra manera en qui tan fàcilment cambia d'opinions. En la primera, l'autor las emprén contra'ls trevalladors perque ell ha inventat uns trevalladors que son pillos. En la segona, las emprén contra'ls de dalt per lo següent: perque hi há un poble tan supersticiós que deixarà morir de gana á un home honrat, tolerant, laboriós, etc... perque aquest home no vol anar á missa, y ell, per no anar á missa, deixarà morir els seus filllets de fam y fret; y perque més avall hi há un altre poble tan sensual, que deixarà morir de gana á un home honrat, tolerant, et-

cètera... si no's deixa prostituhir la dona. Donchs bé: aquests pobles no existeixen ni han existit may; ni'ls personatjes que pinta l'autor tampoch; y si existissin, no farian lo que l'autor els hi fa fer. Està clar que hi hā supersticiō, y la supersticiō es perniciosā; està clar que hi hā lūbrichs que sitian ā una dona honrada per fam; està clar qu'en la vida hi hā vicis y defectes; però escullir aquests, exagerarlos fins ā lo excepcional, y després prètendre generalisar y presentarlos com a caracteristichs y dominants, es d'una immoralitat y falsetat evidents. Y aixō ha fet el senyor Rovira y Serra, ab l'aggravant de que'l llenguatge es tan buyt com conceptuōs y vulgar.

Artisticament, es un melodrama incoherent en que hi intervenen la fam, el fret, la guardia civil, l'amo crudel, el salt d'aygua, els gossos que lladran, l'home que's venja y'l traydor castigat. Tot lligat ā la bona de Deu, com demostrariam si valgués la pena de demostrarho.

L'obra fou ben presentada y representada ab bona voluntat, distingintse l'Enrich Borrás, qui, no obstant, ens va semblar exagerava un xich al final dels actes segon y tercer; però la culpa no es seva, sinó del personatge impossible ā qui, per un lloable esforç, volia donar relleu.

EMILI TINTORER.

CANSÓ

Era al capvespre. Encara estava enlluhernat de mirarme fit ā fit el sol rogent que s'amagava darrera la superba serralada de Ponent.

Poch ā poch s'anava enfosquint: tot se tornava gris, tot se perdia, dragat per la fosca. Las rústegas farigolas y l'herba estarrufada'm convidavan ā seure, y'm vaig ajassar dessota'l pi solitari de l'alta serra, mirant avall, vers la vila. Las casas se confonian, el cloquer se veyia petit, negre, no mēs silueta. Una boyra de fum se gronxava demunt de las casas, estirantse enlayre y perdentse ab recansa: única manifestaciō de vida d'aquell poble que la distancia'm feya semblar mort.

Y s'anava enfosquint mēs. La immaculada blavor del cel s'havia tornat cendrosa. Cap ā Ponent, la llum, coratjosa y tossuda, lluytava ab la fosca invencible; y la claror cedia, cedia poch ā poch, esmortuhida, dessangrantse. A Llevant la faixa moradencia del cel se confonia ab el color de plom de las montanyas.

Tot restava mut, no's movia res, quan va comensar ā tittlejar l'hermós estel del capvespre.

Y tot va entonar la cansō eterna. Cantava l'oreig bressolant el pi solitari de l'alta serra; cantavan las farigolas y'ls romanins, petonejantse; cantavan els regalims clarissims escorrentse pels xaragalls vorejats d'herbeys; cantavan els rossinyols, las granotas y'ls taups, y'ls grills y'ls cadells; y l'hermós estel del capvespre, tittlejant, semblava una veu mēs de la cansō eterna d'amor que tot canta ā la Natura.

GUSTAU ROSICH.

AL VI

Del cep rica desferra,
sanch viva de la terra,
such mágich, such ardent,
tu, qu'ets essencia rara
de la Existencia Mare,
de nostra vida pàupera
vina ā refè'l torrent.

Volém sentir al cor
ta pulsaciō secreta,
volém sentirte al cor,
oh vi, inconscient poeta,
gran ensomniador.

Licor ple de misteris!...
Els anys y'ls vituperis
no't causan enderroch.
Del fulladō ā las plantas
bulls en el cup y cantas
y dins la bota rústega
prens, sepultat, nou foch.

Volém sentir al cor
ton alé que ubriaga,
volém sentir al cor
ton foch que no s'apaga,
vi reviscolador.

J. RUYRA.

CEGOS DEL COS Y CEGOS DE L'ÀNIMA

Y que'n son de desgraciats els cegos del cos!...

Els no han pogut fruhir may la esplendent hermosura d'una naturalesa alegre, riallera y enjogassada pels colors de las flors, pels cants dels aucells en las enramadas y pel suau y continuu mormoreig d'un fil d'aygua que s'escorra serpentejant pel fresch jas d'herba verda...

Els no han sentit may la tristesa que produheix el contemplar un paisatge cubert de neu, hermosament monoton, ab las teuladas de las casas y las arrugas de las parets, y'l brancatge dels arbres, y las espónas dels trosos tots blanchs...

Els pobres no han vist may la imponent majestat d'un mar que's remou en inmensas onas y, feréstech, brama y udola de coratge...

Els no coneixen las flors, que son com las verges del bosch, ni la llum freda y malaltissa de la lluna qu'en las nits serenas tot ho omplena de melangia indefinida, ni la vida que's desprèn d'un mitjdia colorós y ardent del mes de juny.

Y, conscients de sa desgracia, comprenent sa dissort, condolentsen resignats, els veurén sempre ab una rialleta d'inmensa tristesa, y veurén sas faccions esmortuhidas per la falta de vida y joventut qu'ocasiona'l desconeixement d'una bellesa que saben existeix, y de la que'ls altres gaudeixen ab fruhició.

Es que tenen l'ànima malalta: per'xó en el seu rostre s'hi veu el sagell de sa inmensa tristesa.

Compadimlos, pobres sers! Condolguém-nosen dels pobres cegos del cos!

Mes també hi há cegos de l'ànima; y aquests son encara més desgraciats, més dignes de llàstima que'ls altres.

Els pobres son com plantas malaltas que neixen secas y esgroguchidas sense donar flors ni aromas.

No n'hi busquéu d'expressió en sas faccions; no n'hi busquéu de vivesa en sas miradas; no n'hi busquéu de vida en el seu cor; no la busquéu la seva ànima.

Passan per devant del Amor, y no'l sen-

ten; passan per devant de la Bellesa, y no'ls impresiona; passan per devant de la Poesia, y no la comprenen.

Els, en las cosas, no hi veuen més que las cosas; la psicologia dels moments els es desconeguda.

No reaccionan á cap estimul enlayrat, no's commouhen per res gran y noble. Y es que tenen ulls y no hi veuen.

El glatir del seu cor pot compararse al *tich-tach* d'un rellotje, sempre igualment monoton. Li varen donar corda al néixer, y ell seguirá glatint fins que la corda se li acabi, sense que las emocions modifiquin en lo més minim ni la regularitat ni'l vigor del seu ritme.

Y tants que n'hi há de cegos de l'ànima!... Y qué dignes de llàstima son!...

H. TORRES BARBERÀ.

CONSISTORI DELS JOCHS FLORALS DE BARCELONA.

VEREDICTE.

PREMI ORDINARI:

Premi de la Englantina d'or. — Núm. 142. — Patria. — «Sols se'n té una».

Primer accésit. — Núm. 63. — Gent nova. — «Cant de Joventut».

Segon accésit. — Núm. 115. — Els barcos que passen. — «Esperant l'hora».

Tercer accésit. — Núm. 57. — Impresions. — «Del Montseny».

Menció honorífica. — Núm. 87. — La nit á Montgrony. — «De tradicions de la terra — si n'havia fet un pom — os ne faig una corona — Mare de Deu de Montgrony».

Premi de la Viola d'or y argent. — Número 171. — Anima enamorada. — «Amoré languet».

Primer accésit. — Núm. 182. — Angels (retaule). — «Visions».

Segon accésit. — Núm. 90. — La promesa de Jesús. — «Crux fidelis, inter omnes arbor una nobilis».

Tercer accésit. — Núm. 100. — El prech de l'òrfana. — «Tradició del Vallès».

Menció honorífica. — Núm. 18. — El plor de la ginesta. — «Recort del Chorus».

Premi de la Flor natural. — Núm. 84. — El Comte Gari. — «A la memoria de J. C.».

Primer accésit. — Núm. 86. — Las neus á montanya. — «Apuntacions».

Segon accésit. — Núm. 50. — Els rossinyols del Montserrat. — «Perque cantan de nit els rossinyols».

Tercer accésit. — Núm. 129. — Urbema-

nia. — «Oh! les nids! les pauvres nids qu'on abandonne! (F. Coppée)».

Menció honorífica. — Núm. 179. — La llegenda morta. — «Evohé».

PREMI EXTRAORDINARI:

Premi de la Copa artística ofert per lo Consistori a la millor composició en prosa. — No s'adjudica.

Primer accésit. — Núm. 112. — Bullanga. — «Ni guerra ni casament, aconsella l'home prudent. (Refrà antic)».

Segon accésit. — Núm. 170. — Llantia que s'apaga. — «Il y a ici quel qu'un que pleure (M. Mæterlinck)».

Menció honorífica. — Núm. 186. — La por del Bagis. — «Recorts d'una nit».

Premi del Excm. Ajuntament de Reus. — Núm. 163. — Las Fonts del Llobregat. — «Lo trevall de Catalunya».

Premi de la Junta Permanent de la «Unió Catalanista». — Desert.

Premi de l'«Agrupació Popular Regionalista». — No s'adjudica.

Premi de l'«Agrupació protectora de la Ensenyansa Catalana». — Núm. 164. — El Vec-tigal. — «Epissodi històric».

Premi del periòdic catalanista JOVENTUT. — No s'adjudica.

Barcelona, 23 d'abril de 1901. — P. A. del Consistori. — El Mantenedor-Secretari, Salvador Vilaregut.

NOVAS

En el local de «Lo Renaixement» se celebrà'l passat dissapte una vetllada literaria, musical i de propaganda, en la que hi prengueren part valiosos elements, entre'ls que recordém als senyors Joseph M.ª Roca, Mallofré, Folch y Capdevila, en la part de propaganda de nostra causa; y en la literaria's llegiren treballs d'en Bori y Fontestà, Ubach y Vinyeta, y Busquets, per diferents socis. En Masó y Goula y en Forns acompanyaren al piano varias composicions populars catalanas. El president de la entitat senyor Font pronuncià un fervorós parlament ple d'amor a la causa.

En Rafel Nogueras y Oller llegí en el local d'«Art y Patria», el dilluns prop passat, la seva novela *Lo Pas de la Mort*, que fou llorejada en el primer Certamen de Catalunya Artística.

La sala era ben plena d'escullit auditori que fruhí gojós la poesia que brolla d'aquelles pàgines, ahont s'hi troba un estil y una bellesa que voldriam veure sempre en nostre amic, qui moltes vegades se desvia, essent una verdadera llàstima, puig porta empena y se li endevina talent.

Se li aplaudi de debó l'esmentat trevall,

igual que unas poesias molt encoratjadoras que digué al final.

Som a la Primavera, l'època dels grans... A JOVENTUT n'hi ha sortit un, que no molesta afortunadament, en forma de *Campanar de Lleyda*. Las paraulotas més grossas las usan els anònims redactors d'aqueix *Campanar*, tot esgarriantse de la nostra luxuria, de la nostra impietat... Ens diuen brètols... y publican retratos de colaboradors nostres.

L'ultim article que'ns endressan es deliciós. Se titula *Lo que som*. Lo que sou ja ho hem comprés desde'l primer número qu'havéu publicat. Sou... uns beneyts. y aixó de que per las vostras venas corri sanch heroica, deixemho de banda, com també'ls consells que'ns donéu pera ésser bon catalanista. Sou curts de gambals, y vos trobéu en estat d'apendre y no d'ensenyar.

Ab tot, no os volém mal. Si algun dia, batuts pel Ponent (vent), reclaméu la nostra ajuda (qué segons dihéu, un cop limitats nosaltres a la defensa y propaganda de las Bases de Manresa, no tindriau cap inconvenient en acceptar), aquí estém nosaltres disposats a donarvosla, agrahts dels bons moments que'ns feu passar, puig ja vos faréu càrrech que may caurém en la debilitat de pendreus en serio.

Reunit el Jurat nombrat pera calificar els treballs presentats al Certamen de l'«Associació Escolar Republicana», y exposat el dictamen de las ponencias, va acordar declarar premiats:

En el tema segon, el trevall quin lema es *¿Qué es el tiempo? El orden de las existencias simultaneas* (Leibnitz).

En el tema quart, el trevall quin lema es *La naturaleza es la madre de todos los seres*.

En el tema quint, la poesia quin lema es *Ensueño*.

En el tema seté, el trevall quin lema es *Salus populi*.

En el tema octau, el trevall quin lema es *Los que engrandecen al pueblo elevan el prestigio de su nación*.

En el tema nové, el trevall quin lema es *Armonía*.

En el tema dotzé, el trevall quin lema es *El laboratorio es el crisol donde se funde la verdad química*.

En el tema quinzé, el trevall quin lema es *El que pretende hacerse dueño de todo...* (Sant Gregori de Nissa).

En el tema divuyt, el trevall quin lema es *Varietat dintre la unitat*.

En el tema dinou, el trevall quin lema es *Libertas res inestimabilis*.

Ademés, proposá una menció pera'l trevall quin lema es *¿Qué sería de la humanidad si no fuese el calendario?*

Els premis corresponents als restants temas no han sigut adjudicats.

El gran poeta de la Provença, Frederich Mistral, ens honra desd'avuy ab sa col·laboració.

En aquest número publiquem el brindis que digué en el banquet qu'en 1868 li dedicaren els seus amich catalans ab motiu de sa vinguda als Jochs Florals. Forma part d'una colecció qu'està a punt de publicarse, de la que l'eminent literat ne dona las primicias a JOVENTUT.

La imprenta y llibreria de «L'Avenç» ha donat a llum el prospecte d'una nova e interessant publicació que's titularà *Revista de Bibliografia Catalana*.

La millor alabansa que podem fer dels propòsits qu'animan als editors d'aqueixa revista, es transcriure alguns paragrafs de dit prospecte:

«Cada dia sovintegen més les publicacions en la nostra llengua; cada dia la situació especial de la nació catalana la farà més digna d'estudi a l'estranger. El nostre objecte és fer inventari de tot lo que s'publiqui en català, i de lo que sobre del nostre país aparegui en la llengua oficial de l'Estat Espanyol o en qualsevol altra. Per la nostra part farem tots els esforços pera estar al corrent, i esperem que tots els que s'interessin pel moviment bibliografic català voldran ajudar-nos i que ns indicaran les deficiències que en les nostres informacions hagin notat.

Però la nostra *Revista* no serà solament un butlletí bibliografic: contindrà també tota mena d'estudis que de prop o de lluny se relacionin amb el llibre català, com és ara: Catalegs de biblioteques, llista d'obres d'autors catalans, mallorquins o valencians; bibliografies sobre punts determinats interessant la geografia, la llengua, l'història o la literatura dels nostres països; col·leccions de marques d'impressors, d'ex-libris, de relligadures, de gravats; documents curiosos, etc.

El butlletí bibliografic no serà, donchs, sinó una part de la nostra publicació. En aquesta procurarem donar compte no sols dels llibres i fasicles, sinó també dels gravats, plans, cartes geogràfiques, peces de música, litografies, etc., que puguin entrar en el nostre marc.

Pera que la nostra *Revista* compleixi l seua objecte i la nostra informació sigui tot lo exacta possible, és necessari l concurs de tothom.»

El primer número de la *Revista de Bibliografia Catalana* sortirà'l dia 8 de maig.

També ha publicat «L'Avenç» una nova targeta postal catalanista, ab una hermosa figura del cavaller Sant Jordi, obra de nostre col·laborador senyor Junyent.

Avans d'ahir a la nit, ab motiu de la festivitat de Sant Jordi, tingué lloch en l'«Associació Popular Regionalista» una importantíssima vetllada patriòtica.

La primera part estava dedicada a la lectura de composicions literàries dels senyors en Victor Brossa, Mateu Julià, Rafel Folch y Capdevila, Joseph M. Folch y Torres, Jaume Orpinell y Lluís Via. La segona part, o sia la de propaganda catalanista, anava a càrrech de la Junta Permanent de la Unió, representada per son president en Manel Folguera y Durán, y pels individus de la mateixa en Domingo Martí y Julià y en Joseph M. Roca.

Diffícil ens seria, donats el poch temps y curt espai de que disposem, fer un extracte dels hermosos y entusiasmats parlaments de dits senyors.

El tema que ab preferència tractaren fou el de la llibertat individual en relació ab els devers de tot bon catalanista.

Ens complau fer constar que la Junta Permanent, com no podia menos, va expressarse ab una elevació de criteri digna per tots conceptes de qui, en els difícils temps presents, desempenya una missió com la seva; y tant més en complauien sas francas y liberals manifestacions, en quant coincideixen per modo absolut ab las que varem fer nosaltres en nostre anterior número, al comentar altres manifestacions contingudes en un comunicat que'ns havia sigut remès.

La Unió, condemnant tot apassionament personal, tot detall mesquí, y fent constar que mereixen respecte las opinions particulars que tothom pugui tenir (apart del credo catalanista qu'ha d'ésser comú a tots), augmenta son prestigi devant de propis y d'extranys, ensemps que senyala'ls perills que dits apassionaments poden portar, quan promouen qüestions entre dos bandos d'idees oposadas.

Tots els que prengueren part en la vetllada foren molt aplaudits, y molt especialment el senyor Folguera y Durán, quinas eloqüents frases, inspiradas en el més pur patriotisme, promogueren veritables ovacions.

Al acabar, la nombrosa concurrència, de peu dret, entonà ab gran entusiasme nostre himne *Els Segadors*.

Els subscriptors de fora qu'estiguin en descubert ab aquesta Administració, se servirán per tot el mes actual posarse al corrent, puig de no ferho ens veurém obligats a suspendre l'envío del periódich.

La mateixa advertència fem als corresponents.